

POSTANOWIENIE

22 grudnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Monika Koba

SSN Dariusz Zawistowski

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 22 grudnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej S.B. i S.P.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Krakowie

z 7 kwietnia 2022 r., II Ca 3145/21,

w sprawie z wniosku S.B. i S.P.

o wykreślenie ostrzeżenia o niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym
stanem prawnym,

odrzuca skargę kasacyjną.

Monika Koba

Dariusz Dończyk

Dariusz Zawistowski

(A.G.)

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Krakowie postanowieniem z 7 kwietnia 2022 r. (sygn. akt II Ca 3145/21), w punkcie trzecim oddalił apelację wnioskodawców S.B. i S.P. od postanowienia Sądu Rejonowego w Wadowicach z 3 listopada 2021 r. (sygn. akt DzKw [...]), którym oddalono ich wniosek o wykreślenie z działu III księgi wieczystej [...] ostrzeżenia o niezgodności księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

W skardze kasacyjnej od tego postanowienia wnioskodawcy wniesli o jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi drugiej

instancji, ewentualnie też o zmianę orzeczenia Sądu pierwszej instancji poprzez wykreślenie wskazanego ostrzeżenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

I. W każdej sprawie Sąd ma obowiązek zweryfikować prawidłowość składu wyznaczonego do jej rozpoznania w celu zapobieżenia ewentualnej nieważności postępowania spowodowanej niewłaściwą jego obsadą. Z akt sprawy wynika, że zarządzeniem z 26 sierpnia 2025 r. SSN Marcin Krajewski wz. Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej wydał zarządzenie (k. 27), zgodnie z którym uwzględniając, że na podstawie § 80 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 14 lipca 2022 r. - Regulamin Sądu Najwyższego sprawa II CSKP 798/23 została przydzielona SSN Dariuszowi Dończykowi: 1. na podstawie § 16 ust. 2 pkt 5 i § 80 ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego a. wyznaczył jako pozostałych członków składu następujących sędziów: SSN Dariusza Zawistowskiego i SSN Monikę Kobę, a. funkcję przewodniczącego powierzył SSN Dariuszowi Dończykowi; 2. na podstawie art. 29 § 8 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym oraz § 83 ust. 2 Regulaminu Sądu Najwyższego zarządził zawiadomienie o składzie rozpoznającym środek zaskarżenia oraz o osobach sędziów zastępców wyznaczonych w planie posiedzeń. Sędzia sprawozdawca zarządzeniem z 8 września 2025 r. (k. 29) wyznaczył termin posiedzenia niejawnego na 22 grudnia 2025 r. w celu rozpoznania skargi kasacyjnej, wskazując w punkcie drugim tego zarządzenia imiona i nazwiska sędziów składu orzekającego: SSN Dariusza Dończyka – jako przewodniczącego i sędziego sprawozdawcę – oraz SSN Monikę Kobę i Dariusza Zawistowskiego jako członków składu orzekającego. Następnie, 9 września 2025 r. SSN Joanna Misztal-Konecka jako Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wydała zarządzenie (k. 30) o treści: „Uwzględniając, że zgodnie z § 16 pkt 5 i § 80 ust. 7 Regulaminu Sądu Najwyższego kompetencja do wyznaczania członków składu orzekającego przysługuje wyłącznie Prezesowi Sądu Najwyższego kierującemu pracą Izby, a równocześnie 1. zarządzeniem z 26 sierpnia 2025 r. Prezes Sądu Najwyższego kierujący pracą Izby Cywilnej wyznaczył skład orzekający w sprawie niniejszej oraz polecił zawiadomić o składzie rozpoznającym środek zaskarżenia oraz o osobach sędziów zastępców

wyznaczonych w planie posiedzeń; 2. w zarządzeniu z 8 września 2025 r. sędzia sprawozdawca wskazał członków składu orzekającego; stwierdzam, że wskazane w pkt 2 elementy zarządzenia o wyznaczeniu posiedzenia niejawnego są bezskuteczne i nie podlegają wykonaniu.”. Pełnomocnik wnioskodawców, po doręczeniu mu zawiadomienia o sędziach Sądu Najwyższego wyznaczonych do rozpoznania sprawy, nie wniósł o ich wyłączenie, w szczególności przez złożenie wniosku, o którym mowa w art. 29 § 5 ustawy z 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (tekst jedn. Dz.U. z 2024 r., poz. 622), spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności.

W związku z wyżej przedstawioną sekwencją czynności związanych z wyznaczeniem składu orzekającego Sądu Najwyższego do rozpoznania skargi kasacyjnej powstała wątpliwość – spowodowana wadliwą obsadą stanowiska Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej – czy skład ten został prawidłowo wyznaczony, a w konsekwencji czy możliwe jest rozpoznanie skargi kasacyjnej przez tak sformowany skład Sądu Najwyższego. Co do okoliczności uzasadniających stanowisko o wadliwym obsadzeniu funkcji Prezesa Sądu Najwyższego przez sędzię Sądu Najwyższego Joannę Misztal-Konecką – powołaną z dniem 1 października 2024 r. na kolejną kadencję na stanowisku Prezesa Sądu Najwyższego kierującego pracą Izby Cywilnej – jak również co do skutków wynikających z wyznaczania przez nieprawidłowo powołanego Prezesa Sądu Najwyższego składów Sądu Najwyższego do rozpoznania poszczególnych spraw należy w pełni odwołać się do argumentacji przedstawionej m.in. w uzasadnieniach wyroków Sądu Najwyższego z 10 stycznia 2025 r., II CSKP 172/24 i II CSKP 2111/22. W uzasadnieniach obu tych orzeczeń wyjaśniono także przyczyny, z powodu których pomimo wad w prawidłowym wyznaczeniu składów orzekających Sądu Najwyższego w tych sprawach mogły one rozpoznać skargi kasacyjne. W szczególności wskazano na konieczność zapewnienia przez Państwo stronom postępowań sądowych rozpoznania sprawy zarówno przez sąd powołany na podstawie przepisów ustawy, bezstronny i niezawisły – a więc spełniający kryteria określone w art. 45 ust. 1 Konstytucji, art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej w zw. z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności,

sporządzonej w Rzymie, dnia 4 listopada 1950 r. (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284) – jak również na obowiązek zapewnienia przez Państwo rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie. Powołano się także na konieczność wykonywania przez Sąd Najwyższy powierzonych mu mocą przepisów Konstytucji RP zadań. Dodać należy, że do chwili wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia kończącego postępowanie kasacyjne wnioskodawcy nie podnieśli zarzutu wadliwej jego obsady z wyżej wskazanych przyczyn.

II. Skarga kasacyjna wnioskodawców jest niedopuszczalna. Zgodnie z art. 519¹ § 1 k.p.c., w postępowaniu nieprocesowym skarga kasacyjna przysługuje od postanowień co do istoty sprawy oraz wymienionych w tym przepisie innych postanowień kończących postępowanie w sprawie. Przepis ten ma zastosowanie również w postępowaniu wieczystoksięgowym. O przedmiocie wniosku złożonego w postępowaniu nieprocesowym rozstrzyga jego treść. W orzecznictwie podkreśla się, że rozstrzygnięcie w przedmiocie wpisu lub wykreślenia ostrzeżenia kończy postępowanie w zakresie tego wniosku, jednak nie stanowi postanowienia kończącego postępowanie co do istoty sprawy w rozumieniu art. 519¹ § 1 k.p.c. i nie podlega zaskarżeniu skargą kasacyjną. Wpis ostrzeżenia – zarówno jego dokonanie, jak i wykreślenie – pełni funkcję zabezpieczającą, nie dotyczy prawa podmiotowego ujawnionego w księdze wieczystej i ma charakter wpadkowy. Nie prowadzi do zmiany treści ujawnionych praw, lecz służy ochronie rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych. Wykreślenie ostrzeżenia oznacza jedynie uchylenie zabezpieczenia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 kwietnia 2007 r., V CZ 27/07, z 15 października 2010 r., V CZ 65/10, z 9 maja 2013 r., II CZ 7/13, z 29 września 2017 r., III CZK 118/17, z 26 listopada 2019 r., V CSK 169/19 i z 21 kwietnia 2022 r., I CSK 1391/22). Z tego względu orzeczenia dotyczące wpisu lub wykreślenia ostrzeżenia, nie stanowią postanowień kończących postępowanie co do istoty sprawy z zakresu prawa rzeczowego. Stanowisko to zostało wielokrotnie potwierdzone w postanowieniach (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 listopada 1997 r., I CKN 155/97, z 18 kwietnia 2007 r., V CZ 27/07, z 20 grudnia 2012 r., IV CSK 207/12, z 9 maja 2013 r., II CZ 7/13, z 23 października 2013 r., IV CZ 67/13, z 24 kwietnia 2015 r., V CSK 579/14, z 12 maja 2015 r., V CSK 606/14, V CSK 607/14 i V CSK 610/14, z 29 kwietnia 2017 r., III CSK 118/17,

z 5 lipca 2019 r., II CSK 15/19, z 30 kwietnia 2021 r., III CSK 35/21 i z 21 kwietnia 2022 r., I CSK 1391/22). W wyżej powołanym postanowieniu z 5 lipca 2019 r., II CSK 15/19 Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „istotę sprawy” w postępowaniu wieczystoksięgowym określają przesłanki materialnoprawne wniosku o wpis, taka bowiem postać orzeczeń jest właściwa rozstrzyganiu o zasadności żądania wnioskodawcy domagającego się udzielenia ochrony prawnej przez potwierdzenie jego praw rzeczowych (wpisy w dziale II), ukonstytuowania ich, jeżeli przepis takiego wpisu wymaga (wpisy w dziale II albo IV) lub wzmocnienia skuteczności praw osobistych i roszczeń (wpisy w dziale III, wymienione w art. 16 u.k.w.h. i w innych ustawach). Tożsame stanowisko zostało wyrażone wcześniej także w postanowieniu Sądu Najwyższego z 7 listopada 2013 r., V CZ 59/13.

Skarga kasacyjna jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 398⁶ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. k.p.c. Ponieważ jednak Sąd Okręgowy nie zastosował tego przepisu, skarga kasacyjna podlegała odrzuceniu przez Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁶ § 3 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

Monika Koba

Dariusz Dończyk

Dariusz Zawistowski

(A.G.)

[a.ł]